

ת"פ 14322/08/09 - מדינת ישראל נגד ח'אלד עאבד

בית משפט השלום בנצרת

ת"פ 14322-08-09 מדינת ישראל נ' עאבד

בפני	כבוד השופטת רות שפילברג כהן
מאשימה	מדינת ישראל
נגד	
הנאשם	ח'אלד עאבד

החלטה

בפניי בקשת הנאשם (להלן: "**המבקש**") לרצות עונש מאסר חלף קנס, שהוטל עליו בגזר-הדין מיום 3.7.13 (להלן: "גזר הדין"), ומשהקנס לא שולם - בעבודות שירות.

1. המבקש הורשע, בהתאם להודאתו בכתב אישום מתוקן מיום 14.10.12 (בפני כב' השופטת לילי יונג-גפר), בעבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, זיוף במטרה לקבל דבר בנסיבות מחמירות, זיוף ועבירות על פקודת מס הכנסה. ביום 3.7.13 נגזר דינו של המבקש והוטלו עליו 24 חודשי מאסר בפועל, מאסרים על-תנאי, וכן קנס בסך 50,000 ש"ח, או חמישה חודשי מאסר תמורתו, שישולם ב-20 תשלומים חודשיים, שווים ורצופים החל מיום 1.1.14. כן נקבע, כי במידה ותשלום כלשהו לא ישולם במועדו, תעמוד יתרת הקנס כולה לפירעון מיידי.

2. המבקש לא שילם את הקנס. בתמצית, יצוין, כי הוצאה נגדו פקודת מאסר בגין אי תשלום הקנס, אך לבקשתו ביצעה עוכב וביום 29.5.14 התקיים דיון במעמד הצדדים במהלכו הושגה הסכמה, לפיה יקוזז מן הקנס סך של 10,000 ש"ח מתוך פיקדון שהופקד בקופת בית-המשפט, והיתרה נפרסה ל-20 תשלומים שווים ורצופים שישולמו החל מיום 1.7.14. בעקבות זאת, הקיזוז בסך 10,000 ₪ בוצע, אך יתרת הקנס לא שולמה על-ידי המבקש, הליכי הגבייה חודשו ע"י המרכז לגביית קנסות ואגרות, וניתנה פקודת מאסר חדשה.

יתרת החוב לסילוק עומדת, נכון למועד הגשת תגובת המשיבה לבקשה דנן, על סכום של כ-74,594 ש"ח.

3. כעת המבקש פונה לבית-המשפט בבקשה להורות כי עונש המאסר חלף הקנס ירוצה בדרך של עבודות שירות, ואף הביע הסכמתו לרצות את מלוא התקופה שנקבעה בגזר-הדין, חרף העובדה ששילם 10,000 ש"ח על חשבון הקנס. ב"כ המבקש טען כי המבקש לא חמק מתשלום החוב, אלא ביקש מספר פעמים להגיע להסדר לסילוק יתרת החוב, אך המרכז לגביית קנסות ואגרות התנה את המשך הסדר התשלומים בסילוק סך במזומן של 40,000 ₪, סכום שהמבקש אינו יכול לשלמו בשל מצבו

עמוד 1

הכלכלי. נטען כי המבקש בן 51, גרוש, אב לארבעה מהם שלושה קטינים, בעדם הוא משלם מזונות. בתו הבכורה נהרגה לפני כשנה בתאונת דרכים. ב"כ המבקש עמד על מצבו הכלכלי של המבקש, לו חובות העולים על מיליון ש"ח והוא מוגדר כחייב מוגבל באמצעים במערכת האכיפה והגבייה. בקשתו להכריז עליו כפושט רגל נדחתה, ותיק האיחוד שלו פוזר. שכרו החודשי עומד על סך של 4,260 ש"ח. המבקש סיים לרצות את מאסרו בחודש יולי 2015, ומאז לא הסתבך בביצוע עבירות פליליות. נטען כי הטלת מאסר לריצוי מאחורי סורג ובריה על מי שהנו משוחרר משך למעלה מארבע שנים אינה מידתית ואינה צודקת, בפרט בהתחשב במשך המאסר אותו צפוי לרצות, שאינו קצר - חמישה חודשים.

4. ב"כ המשיבה התנגד לריצוי המאסר בעבודות שירות, ולטענתו קיימת חשיבות לפן ההרתעתי, ולצורך לעודד הציבור לסלק חובות שנצברו בגין קנסות פליליים שהוטלו עליהם. עוד טען ב"כ המשיבה כי המבקש ריצה עונשי מאסר, הן בעבירה נשוא גזר-הדין והן בעבירות אחרות, ולפיכך אין נפקות לשיקול של הימנעות מהטלת מאסר, אשר מתאימות לנאשם שלא היה אסיר מעולם. כן, הפנה הוא לחומרת העבירות בהן הורשע המבקש בתיק זה. עוד נטען כי את הסמכות להורות על ריצוי עונש מאסר חלף קנס בעבודות שירות, יש לפרש בצמצום, שכן להוראת המאסר חלף קנס תכלית אכיפתית ובנוסף תכלית ועונשית. במקרה דנן, נטען, המבקש נמנע מלסלק את החוב משך תקופה ארוכה והפר הסדרים שהושגו עמו בעבר, ובבקשתו דנן יש כדי לעקר את תוכנו של גזר-הדין.

4. ב"כ הצדדים הפנו לפסק-דין של בית-המשפט העליון בע"פ 1100/91 **מדינת ישראל נ' ג'עפרי** (10.2.1993), שם נדונה השאלה האם בית-המשפט מוסמך להורות על ריצוי עונש מאסר, שהוטל בשל אי-תשלום קנס, בדרך של עבודות שירות. נקבע שם, בין היתר, כי אפשרות ריצוי המאסר בעבודות שירות עולה בקנה אחד עם מטרת המחוקק, ראויה ורצויה, ונועדה למנוע את הצורך בהטלת מאסר בפועל של אנשים שאינם מעורים בחיי הפשע ושאינם הכרח שישאו את מאסרם מאחורי סורג ובריה, כדי למנוע מהם את השפעותיו ההרסניות של עונש המאסר. עם זאת, צוין, כי הטלת מאסר בשל אי-תשלום קנס נועדה גם להמריץ את החייב לשלמו והנה בעלת "ערך מדרבן", וייתכן כי במקרה של הטלת מאסר בעבודות שירות לא יהא ערך מדרבן זה. סופו של דבר, נקבע, כי האפשרות להורות על ריצוי המאסר, חלף קנס, בעבודות שירות, קיימת, ונתונה לשיקול-דעתו של בית-המשפט בהתאם לנסיבותיו המיוחדות של המקרה, בהתחשב במהות העבירה ונסיבותיה, באישיות העבריין ונסיבותיו, ובצרכי החברה והשעה.

5. עוד צוין בית-המשפט העליון בעניין ג'עפרי כי:

"מאסרו של אדם אך ורק בשל חוסר יכולתו הכלכלית לשאת בתשלום קנס כספי שהוטל עליו אינו מתיישב עם מדיניות ראויה של ענישה פלילית תקינה והולמת. יש בכך משום פגיעה קשה בעקרון השוויון: עבריין בעל אמצעים - יוכל לשלם את הקנס ולא יאלץ לשהות מאחורי סורג ובריה; ומי שאין ידו משגת לשאת בתשלום - אחת דינו לרצות עונשו מאחורי סורג ובריה" (שם, בפסקה 19).

6. בפסק-דין נוסף ועדכני יותר של בית-המשפט העליון, סקר כב' השופט י. עמית את כלל הסוגיות

הנוגעות למאסר חלף קנס, והשלכותיו (ע"פ 4919/14 **אזולאי נ' מדינת ישראל** (6.3.17)). צוין בפסק-הדין כי תכליתו של הקנס הפלילי הנה בענישה כספית, המגלמת מטרות של גמול, שיקום והרתעה. יתרונו ההרתעתי מתבטא בעיקר בעבירות כלכליות, והוא אמצעי המבטיח כי חוטא לא יצא נשכר משללו וכי הפשע אינו משתלם. חסרונו העיקרי של הקנס הוא הקושי באכיפתו. על-מנת להתמודד עם קושי זה העמיד המחוקק מספר כלים, וביניהם האפשרות להטיל מאסר חלף הקנס, שנועד לתמרץ את הנידון לשלם את הקנס, שאם לא כן יהא עליו לשאת עונש מאסר. היות וקנס הוא חלק מהעונש, המאסר חלף הקנס הוא "מאסר פלילי" ולו הן תכלית אכיפתית, שנועדה להרתיע מפני אי ציות לעונש הקנס ולסייע באכיפתו של עונש הקנס, והן תכלית עונשית, לפיה כשהם שהקנס הוא אחד מן העונשים, כך המאסר שבא במקומו כחלופה הוא אחד מן העונשים, אף אם הוטל "בעקיפין", במקום קנס (שם, בפסקאות 13-14).

בהמשך דן בית-המשפט העליון בשאלת יכולתו הכלכלית של החייב לעניין הטלת הקנס וגובהו, קביעת משך המאסר חלף הקנס וכן לעניין גביית הקנס והפעלת המאסר חלף קנס, שעה שגזר-הדין הפך חלוט (פסקאות 50 ואילך). בית-המשפט ציין כי סוגיה זו ממחישה את ההתנגשות בין אופיו הענישתי של הקנס הפלילי והמאסר חלף קנס, ובין תכליתו האכיפתית. נאמר, בין היתר, כי התוצאה לפיה אדם נאסר בשל אי יכולת אמיתית לעמוד בתשלומי הקנס אינה פשוטה. נקבע, כי חזקה על בית-המשפט שהטיל את הקנס ואת המאסר חלף הקנס כי שקל את יכולתו הכלכלית של הנאשם לעמוד בתשלום הקנס, בכדי להימנע מראש ממצב שבו הקנס יביא את החייב לחיי דלות או לחילופין לשלילת חירותו. עם זאת, מעטים הם המקרים בהם בית המשפט מתבסס על בירור ממש של היכולת הכלכלית, ומרבית המידע שבידיו מתבסס על הצהרות אישיות של הנאשם או בא כוחו. יתכנו גם מצבים בהם נאשם יקלע למצוקה כלכלית, ויוכיח כי לא ניסה לחמוק מהדין אלא שהוא נעדר יכולת כלכלית אמיתית, ושיקול זה יוביל לפריסה מחודשת של החוב ועיכוב ביצוע המאסר. אולם, נקבע:

"מצב בו פריסת התשלומים של חייב תם לב רחוקה מאוד מיכולתו הכלכלית לעמוד בתשלומים, או כאשר החייב משלם שיעור חלקי מגובה התשלום בעודו מרצה מח"ק (מאסר חלף קנס), אינו משרת את התכלית המרכזית של המח"ק - יצירת תמריץ לחייב לשלם את חובו. במצב דברים זה, לא רק שהמח"ק אינו מרתיע את החייב, אלא שהוא יכול להביא לתוצאה קשה עוד יותר..." (שם, פסקה 61).

בהפנותו לעניין **ג'עפרי** ציין כב' השופט עמית, כי הסמכות להורות על ביצוע המאסר חלף קנס בעבודות שירות נתונה לשיקול דעתו של בית המשפט תוך התחשבות בנסיבות המיוחדות של המקרה, אישיות העבריין וצרכי החברה והשעה, כאשר היכולת הכלכלית של החייב עשויה להוות שיקול מרכזי בהחלטה להורות על ריצוי המאסר בעבודות שירות. נקבע כי שונים הם הדברים כאשר החייב אינו תם לב, השתהה בניהול המגעים מול המרכז לגביית קנסות וישנו חשש כי הוא מסתיר עובדות מהותיות מהרשויות, אז, מחייב האינטרס הציבורי אכיפה נוקשה של המאסר חלף קנס. השופט עמית הוסיף, בהקשר לדיון בבקשות לעיכוב ביצוע המאסר, כי בין השיקולים יובאו אופי העבירה, קורות החייב מאז ניתן גזר-הדין, והפעולות שנקט בפרק הזמן שעמד לרשותו (שם, בפסקאות 63-64).

7. מן הכלל אל הפרט; המבקש שלפניו בן 51, גרוש ואב לחמישה ילדים, מהם שלושה קטינים, להם משלם מזונות. המבקש ספג אבדן כבד שעה שבתו הבכורה נספתה בתאונת דרכים לפני כשנה.

בתיק זה הורשע המבקש בעבירות כלכליות, כקבלת דבר במרמה, זיוף ועבירות מס. הוא ריצה עונש מאסר משמעותי מאחורי סורג ובריה שהוטל עליו בגזר-הדין, ממנו שוחרר ביולי 2015. מאז הורשע בתיק זה, לא הסתבך המבקש בביצוע עבירות נוספות.

המבקש נדון לתשלום קנס משמעותי בסך 50,000 ₪, וזאת בהתאם לחומרתן של העבירות הכלכליות שבהן הורשע, ולסכומים הכספיים שצוינו.

יחד עם זאת, מצבו הכלכלי של המבקש התדרדר, ועל פי שהובא בפניו, למבקש כיום חובות רבים העומדים לגבייה, הוא הוכרז כחייב מוגבל באמצעים ע"י רשות האכיפה והגבייה, וניסיונו לנקוט בהליך של פשיטת רגל נכשל. המבקש עובד למחייתו ומשתכר סכום חודשי צנוע של כ-4,600 ש"ח. בהתאם לדוח התיקים שהוצג לפניו, נכון ליום 25.7.19 עמדו כלל חובותיו העומדים לגבייה ברשות האכיפה והגבייה על למעלה מ-3.8 מיליון ש"ח, שאינם כוללים את הקנס הפלילי דנן.

בית-משפט זה התרשם ממצבו הכלכלי הקשה, ועיכב את ביצועה של פקודת המאסר בכדי לאפשר למבקש לפנות למרכז בבקשה לפריסת החוב ולהפחתת תוספות הפיגורים, בהחלטת כב' השופטת לילי יונג-גפר מיום 2.9.18.

גובה הקנס עומד כיום על סכום של כ-75,000 ₪, סכום לא מבוטל, וזאת לאחר שכאמור, המבקש סילק מתוך קרן הקנס 10,000 ש"ח בדרך של קיזוז פיקדון, הוצע לו הסדר לפריסת החוב לתשלומים, והופחתו תוספות פיגורים.

המבקש לא עמד בהסדר שהוצע לו, ולטענתו לא הייתה באפשרותו לעמוד בתנאי של הפקדה במזומן של 40,000 ש"ח לצורך קיום ההסדר. לטענת בא כוחו, ידו לא הייתה ועודנה משגת לסלק את סכום הקנס באופן זה.

לא הוצג בפני כל נתון מנוגד לנתונים שהובאו מטעמו של המבקש, ולא נעשה ניסיון מטעם המשיבה לשלול את הנתען, או להראות כי מדובר במי שמסתיר כספים, מתחזה לאביון או מפעיל בהווה מניפולציה במטרה להתחמק מתשלום הקנס.

8. בנסיבות המפורטות לעיל, סבורה אני כי מתקיימות נסיבות חריגות, המצדיקות להורות כי עונש המאסר חלף הקנס ירוצה בעבודות שירות, ובהתאם למבחני הפסיקה שהובאו לעיל. התרשמתי כי אין מדובר במבקש החומק מתשלום באופן מכון ושיטתי, אלא כי למבקש קושי אובייקטיבי וממשי לעמוד בתשלום הקנס, ואף בהסדרי תשלום ופריסה שהוצעו לו בעבר על-ידי המרכז לגביית קנסות. סבורני כי ריצוי עבודות שירות על ידי המבקש יענה על תכלית הענישה. אמנם, מקובלת טענת המשיבה כי עבודות שירות הן עונש שונה מהותית ממאסר בפועל, ואולם אין לומר שמי שמבצע עבודות שירות אינו נושא כלל במחיר עונשי בגין אי תשלום קנס, ובמקרה זה שוכנעתי כי המבקש יישלם את חובו לחברה במידה הולמת תוך ריצוי עבודות שירות. יש לאפשר למבקש, שריצה מאסר משמעותי בגין עבירות חמורות,

שנעשו לפני תקופה משמעותית, לסיים פרק זה בחייו, לבל ימשיך הקנס לרדוף אותו ולצבור ריביות. אין הכרח לכלוא את המבקש מחדש, וניתן בנסיבותיו להציבו כעובד שרות חלף הקנס.

9. לפיכך, אני מורה על הפעלת פקודת המאסר נגד המבקש, באופן שהמאסר ירוצה בעבודות שירות, בהתאם לחוות-דעת הממונה שהונחה לפניי, ומשכו יעמוד על 5 חודשים.

המבקש ירצה את עבודות השרות בעיריית נצרת החל מיום 11/11/19.

על המבקש להתייצב ביום זה במפקדת גוש צפון של הממונה על עבודות השרות בטבריה.

מובהר למבקש כי עבודות שרות הנם עונש מאסר, וכי עליו למלא בהקפדה אחר דרישות המסגרת, שאם לא כן, קיים סיכון להמרת העונש לריצוי בבית הסוהר.

ניתנה היום, ו' חשוון תש"פ, 04 נובמבר 2019, במעמד
הצדדים.